

## A ȘASEA ELEGIE / N. Stănescu (Afazia)

Stau între doi idoli și nu pot s-aleg / pe nici unul, stau / între doi idoli și plouă mărunț,/ și nu pot să aleg pe nici unul / și-n așteptare-nlemnesc / idoli-n ploaia mărunț. Eu stau / și nu pot să aleg între două / bucăți de lemn, și plouă mărunț și nu pot / în putreda ploaie s-aleg. Stau,/ și lemnele, cele două, și-arată / coastele-albite de ploaia mărunț./ Stau între două schelete de cal / și nu pot să aleg pe nici unul, stau / și plouă mărunț, topind pământul / sub oasele albe, și nu pot să aleg./ Stau între două gropi și plouă mărunț / și apa roade pământul cu dinți / de șobolan înfometat./ Stau cu o lopată în mână, între două gropi / și nu pot, în ploaia mărunț,/ să aleg prima pe care voi astupa-o / cu pământul mușcat de ploaia mărunț.//

*A șasea elegie* e un recipient fără cuvinte.

Undeva, cândva, cineva are de luat o decizie, motiv pentru care va trebui să rostească în final doar două cuvinte: “da” sau “nu”. Deocamdată, zgomotul prăfuit al deliberării sale interioare e acoperit de ropotul ploii. Toată lumea așteaptă verdictul, dar el, de emoție și concentrare, devine *afazic*; cuvintele împietresc și se sfărâmă înainte de a se naște.

E ipostaza omului aflat la răscruce de drumuri, când trebuie să ia o decizie capitală privind destinul vieții sale, dar, însetat, se oprește la han și golește pocale de vin, încercând să-și adoarmă discernământul, pentru ca intuiția să ia o hotărâre în locul lui.

E tânărul care are de ales între două cariere fascinante, dar talerele balanței pe care își cântărește viitorul stau în echilibru perfect, motiv pentru care îl cotopește o *criză de afazie*.

Sunt crizele adolescentine specifice celor care nu au o experiență de viață suficientă și deci nu posedă știința de a delibera în fracțiuni de secundă fără a fi înspăimântați de gândul că ar putea să greșească.

E neclintirea și neliniștea hormonală a bărbatului tânăr care are de ales între două femei, la fel de frumoase și inteligente, capabile, amândouă, să iubească cu pasiune și devotament. La fel cum Nichita, în acel decembrie friguros, când a dictat *Elegiile*, avea de ales între soția sa Doina și iubita sa Gabriela, doi idoli dragi, dar incompatibili.

Mai târziu, poetul a mărturisit: “Muream de frig **și nu mă puteam decide** dacă să rămân cu ceea ce iubesc sau să mă întorc la ceea ce-am iubit” (*Antimetafizica*, 1985, p.104).

Cu certitudine, această secvență biografică a contribuit, într-o oarecare măsură, la nașterea *elegiei a șasea*. Împingând evenimentul spre o zonă a generalizării (oricând, oricine, oriunde), semnificația primară se atrofiază și dispăre, astfel încât polivalența mesajelor e nesfârșită.

*A șasea elegie*, a individului muțit de o apăsătoare dilemă, poate fi privită ca un război de uzură între oricare două elemente antagonice: sacrul și profanul, spiritul și materia, frigul și căldura, estul și vestul, lumina și întunericul. Ca și cum unul dintre acestea ar trebui sacrificat pe altarul unei opțiuni ferme, când în realitate, fiecare pereche sunt polii opuși ai aceluiași lucru.

Dar ce te faci când ai de ales între est și est, între lumină și lumină, între frig și frig... sau *între iubire și iubire*? Poetul spune altfel: “stau între doi idoli și nu pot s-aleg”,

“între două bucăți de lemn”, “între două schelete de cal”, “între două gropi”. Acesta-i **apogeul dilemei**. Aparent opțiunea nu are valoare, din moment ce categoriile sunt identice, fiind locatari ale aceluiași pol (și deci nu ale polilor opuși ale aceluiași lucru). De fapt, avem de ales între două lucruri diferite, două entități diferite, fiecare cu plus și minus, cu întuneric și lumină.

La fel ca și polii magnetici, fiind identici, ei se resping reciproc, pentru că nu pot ocupa în același timp același spațiu: ca să mori, trebuie să te naști, așa cum, ca să iubești pe cineva, trebuie să părăsești pe altcineva.

E situația omului care trebuie să aleagă între două locuri de muncă, între două feluri de mâncare sau între două călătorii. Toate acestea pot fi consecutive dar niciodată concomitente - așa cum Nichita stă între două gropi și nu poate s-aleagă **prima** pe care o va astupa.

Poemul mai are rolul de a pune în valoare “prima opțiune” în cazul apariției unei dileme. Și asta pentru că orice decizie, orice acțiune întreprinsă, orice replică dată poate avea repercusiuni asupra actelor și faptelor viitoare, deci asupra **destinului**. În funcție de “prima opțiune”, situația poate căpăta o turnură imprevizibilă, astfel a doua opțiune prognozată inițial să aibă loc în alte condiții sau să nu se mai desfășoare niciodată: a doua groapă să nu mai fie astupată, a doua călătorie să fie contramandată, al doilea fel de mâncare să se altereze între timp.

Pentru a rezolva acest *rebus ontologic*, oamenii au la dispoziție două metode: una rațională și alta intuitivă, spre diferență de animale care se folosesc doar de instinct.

\*\*\*

Pornind de la analiza *elegiei a șasea*, criticul Mircea Martin (1969) a concluzionat: “Există în volumul lui Nichita Stănescu o suferință abstractă, produsă de dificultatea organică de cristalizare într-un mod anumit al existenței sau al cunoașterii. Poetul nu a învățat încă să renunțe și atitudinea lui lirică cea mai caracteristică mi se pare a fi imposibilitatea de a alege. Elegiile sale sunt aproape toate elegii ale opțiunii”(Mircea Martin, *Generație și creație*, EPL, Buc., 1969, p.11-23.)